

als ze dat waren, zal Haesgen zeker aan een tuchtmaatregel zijn onderworpen vanwege de schande die zo'n zware zonde meebracht. Ook in het Oud-Rechterlijk Archief van Rotterdam zijn geen sporen van een rechtsgang over deze zaak te vinden. De criminele sententies van de schepenbank bevatten voor die jaren een aantal veroordelingen tot geseling, brandmerking of verbanning, maar geen vonnis van de betrokkene uit dit kleine drama, dat wellicht niet tot de zware vergrijpen werd gerekend maar vooral reputatieschade meebracht.³³ Correctieboeken voor eenvoudiger vergrijpen zijn voor deze jaren helaas niet bewaard gebleven. In het pamflet wordt wel de term 'suppliant' –dat wil zeggen iemand die een verzoekschrift indient– gebruikt, waarmee duidelijk Matthijs zelf wordt bedoeld. Dat zou erop kunnen duiden dat er een procedure tegen Haesgen was gestart, hetzij door haar man, hetzij door anderen, bijvoorbeeld de buren en doopgetuigen die zich opgelicht voelden. In het laatste geval zal Matthijs zich daar in zijn verzoekschrift tegen hebben verzet en hebben geprobeerd zijn vrouw van schuld vrij te pleiten. Dat strookt met de kennelijke voortzetting van de huwelijksgemeenschap tussen beiden. De in het pamflet afgedrukte tekst kan dan elementen aan dat verzoekschrift hebben ontleend, maar nergens zijn daarvan andere sporen bewaard.³⁴

Eer en schande

Het geval van de tijkmakersvrouw ging in de kern om een probleem van eer en schande. In de Hollandse samenleving van het begin van de zeventiende eeuw speelden die een

belangrijker rol dan schuld en boete.³⁵ Het pamflet roept dan ook niet op tot veroordeling door kerkenraad of schepenen, maar legt het accent op de funeste gevolgen van Haesgens daad voor haar eigen leefwereld: het bedrog dat haar zorgzame echtgenoot zich moest laten welgevalven, de schande die haar ten deel viel bij verwanten, buren en vrienden, en de maatregel die zij zelf nam om haar eer veilig te stellen. Eer was een uiterst belangrijk sociaal goed dat in eerste instantie vooral samenhang met de fysieke en morele reinheid van het lichaam en de integriteit van de persoon in de samenleving. Seksuele gedragingen en de gevolgen daarvan, zoals een zwangerschap of geboorte buiten de regels van het maatschappelijke verkeer, hadden een grote invloed op de eer. Eer kon bij vrouwen ook 'maagdelijkheid' betekenen, maar dat was in dit geval niet aan de orde. Het ging hier om eer in het sociale domein, om een maatschappelijke positie waarin de vrouw met opgeheven hoofd kon functioneren zonder zich te hoeven schamen voor haar lichaam, haar daden of haar positie. De openbaarheid speelde daarbij een essentiële rol. Als vertegenwoordiger van het gezin in de publieke ruimte was de man ook hoeder van de eer van zijn vrouw. Wat zij welbewust misdeed, deed op een andere wijze maar even ingrijpend afbreuk aan zijn eigen eer omdat hij het eerverlies van zijn vrouw niet had weten te verhinderen. Anderzijds kon een vrouw door op het juiste moment en de juiste plaats kordaat en assertief op te treden haar verloren eer soms herstellen. Het pamflet toont ons zo'n reactie bij Haesgen. Een vrouw die haar eerbaarheid verloor werd